

CUKRARNA

Sporočilo za javnost

Ljubljana, 7. 2. 2024

Razširjeni vid

16. 2.–26. 5. 2024

V Cukrarni se v petek, 16. februarja, ob 19.00 odpira skupinska razstava [Razširjeni vid](#).

Skupinska razstava *Razširjeni vid* nas vabi, da razmislimo o tem, kako vidimo svet okoli nas in kako se naše zaznavanje oblikuje skozi umetniške iluzije, optične učinke, barve, svetlobo, zvok in materiale. Razstavljeni bodo dela 20 slovenskih umetnic in umetnikov, katerih dela ne predstavljajo podob, ki ponavljajo svet okoli nas, temveč te preoblikujejo, predstavljajo, sprevračajo in zrcalijo po lastnih pravilih, s čimer ustvarjajo fluidna okolja, v katerih se spajajo različne ravni realnosti. Iluzije gibanja, kromatske igre, utvare v perspektivi in zvočne manipulacije aktivirajo čute, čustva, domišljijo in spomine ter ponujajo obiskovalcem kalejdoskopsko popotovanje skozi zaznavanje, ki naseljuje mejo med umetnostjo, fiziko in nevroznanostjo.

- Skupinska razstava *Razširjeni vid* bo na ogled od **16. 2. do 26. 5. 2024** v 1. in 2. nadstropju Cukrarne.
- Razstavljujejo **Marko Batista, Uršula Berlot, Beti Bricelj, Ksenija Čerče, Sandi Červek, Vuk Ćosić, DK, Dušan Fišer, Vadim Fiškin, Meta Grgurevič, Sanela Jahić, Danilo Jejčič, Peter Koštrun, Blažka Križan, Oto Rimele, Nejc Slapar, Nika Špan, Dušan Tršar, Vinko Tušek, Edvard Zajec**.
- **Osrednja tema** razstave je zaznavanje in percepcija, ki vključujeta širok spekter optičnih fenomenov in umetniško raziskovanje vizualnega. Razstava predstavlja dela 20 umetnic in umetnikov, ki izkoriščajo vrzeli v percepciji za ustvarjanje intenzivnih izkušenj gledanja.
- **Umetniška dela uporabljajo** iluzije, optične učinke, barvo, svetlobo, zvok in materiale za ustvarjanje fluidnih okolij. Ponujajo potovanje skozi zaznavanje med umetnostjo, fiziko in nevroznanostjo ter raziskuje, kako umetniška dela aktivirajo čute, čustva, domišljijo in spomine.
- Razstava gledalce spodbuja k aktivni interakciji z umetniškimi deli, ki jih spodbujajo k razmišljanju o tem, kako se njihova percepcija oblikuje in kako je povezana z njihovim telesom in umom.

Spremno besedilo

Zaznavanje ali percepcija je tema, ki je od nekdaj intrigirala tako znanstvenike kot laike. Že sama narava ponuja vrsto optičnih fenomenov, kot so na primer fatamorgana ali pa prelivajoče se barve na metuljevih krilih, školjkah in milnih mehurčkih, ter vzbuja vprašanja o spremenljivih oblikah, v katerih se vidno pojavlja. Čeprav je vsaka izmed dosedanjih kultur oblikovala takšno ali drugačno hierarhično lestvico čutov, se je vid že s preživetvenega vidika praviloma vedno umeščal na njihov vrh. V luči zgodovinskega razvoja zato ni nenavadno, da so se pri raziskovanju našega senzornega aparata najprej in najbolj intenzivno posvetili prav vidu. In umetniško raziskovanje mojstrov vizualnega – od Altamire in Lascauxa pa vse do današnjih virtualnih okolij – za znanstvenike pomeni obsežen korpus za raziskovanje človeškega zaznavanja.

Beseda »razširjeni« v naslovu razstave se nanaša na znanstveno dognanje, da vida ne moremo reducirati na čutno doživetje, ki nam ga omogoča oko, saj je vizualna percepcija aktivnost, ki vključuje domišljijo. Od otroštva naprej se srečujemo s podobami in se jih učimo »brati«, zato je »videti nekaj kot nekaj« interpretativno izpeljevanje, ki je odvisno od posameznika in njegovih izkustev ter pričakovanj, ki so na izkustvih osnovana. Oko je kanal, skozi katerega lahko podobe vplivajo na telo in na druge čute – iluzije in njihova sposobnost, da nas neposredno napeljujejo k izkustvu, se pri tem izkazujejo kot eno najmočnejših orodij. Vizualno dvoumne in nejasne podobe nas namreč primorajo h gibanju ter vzbujajo čutne in čustvene reakcije, ki omogočajo, da umetniško delo zaznavamo na utelešen način, saj je celotno telo pozvano k temu, da se vključi in osredotoči na interakcijo z njim.

Tematsko se razstava navezuje na fenomen zaznave z deli dvajsetih umetnic in umetnikov, ki v svojih slikah, reliefih, fotografijah, videih, objektih in instalacijah izkoriščajo vrzeli v percepciji za intenziviranje izkušnje gledanja. Iluzije, ki zavajajo naše oko in uho, ustvarjajo s poigravanjem z barvo ter z elementoma svetlobe in zvoka, z učinki njunih lomljenj in odbojev. Pojem »razširjeni« tako aludira tudi na tista dela, ki sicer imajo svojo vizualno plat, vendar na gledalca primarno delujejo z zvokom. V nekaterih izmed del umetniki dražljajne razsrediščijo in jih razpršijo v prostoru, tako da moramo okoli njih zakrožiti. Drugi izrabljajo optične učinke kontrastov med toplimi in hladnimi barvami ali neprosojnimi in transparentnimi materiali. Tretja dela razkrivajo, da za prevaro očesa zadostuje že ena barva, in sicer s prilagojeno osvetlitvijo, pri čemer umetniki naš pogled usmerjajo v zareze in odprtine v površini nosilca ter črpajo vtis gibanja ali valovanja iz absorpcijske lastnosti črne barve in odbojnosti beline, ki zadržuje pogled na povrhnjici, s čimer ploskev postane občutljiv senzor svetlobnih nians in subtilnih odtenkov. Spet četrta nas z nizi vzporedno položenih črt prepričajo o kinetični utvari, da podoba vibrira, se napenja in pogloblja. Del umetnikov uporablja svetlobno občutljive elemente, kot so steklo, plastika in zrcala, v katerih gledalec odseva in postane del njih. Ali pa svetlobo osvobodijo njene običajne funkcije – da nekaj osvetljuje in tisto, kar gledamo, naredi vidno – s čimer sama postane predmet zaznave in našega prevpraševanja resničnosti.

Ne glede na izbiro sredstva za ustvarjanje iluzije ali namen vpeljave ukane, ki pojavno obliko in vse njegove pomenske ravni poveže v celoto, je bistvena dimenzija prikazanih del aktivnost gledalca. Dela se lahko uresničijo šele z gledalčevo ugotovitvijo, da ni enega in edinega kota

gledanja oziroma idealnega mesta za vstop vanj. Ta je mogoč le s približevanjem in odmikanjem telesa ter posledičnim prilagajanjem mrežnice. Ko se gledalec zave spremenljivega videza dela, ki je odprto in ni nikoli zaključeno, se zave tudi lastne percepcije in resnice o njej – da je percepcija fuzija telesa in uma.

Alenka Gregorič, kustosinja
